

ПРОЦЕДУРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

На основі аналізу правовідносин, які належать до предмета адміністративного права, зроблено висновок про види процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних відносин. Адміністративні земельні правовідносини є тим системоутворювальним чинником, із сукупності яких й утворюється певна процедура. Через обопільні правовідносини між фізичними (юридичними) особами й суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) здійснюються їх повноваження. Певна сталість і формалізованість таких правовідносин, їх кількісне та якісне збільшення зумовлюють утворення процедури між фізичними (юридичними) особами й суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень).

Ключові слова: адміністративні земельні правовідносини, адміністративна процедура, адміністративний акт, земельна ділянка, заявна процедура, втручальна процедура, заявно-втручальна процедура, процедура взаємодії, компетенційна процедура, адміністративно-договірна процедура.

**Бевзенко
Володимир
Михайлович,**

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
адміністративного
права юридичного
факультету
Київського
національного
університету
імені Тараса
Шевченка*

Вступні міркування

Земельні правовідносини, урегульовані нормами адміністративного права, ззовні проявляються в сукупності різноманітних процедур¹. Саме в межах цих процедур і відбувається здійснення фізичними, юридичними особами публічного і приватного права, суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) повноважень щодо: 1) землі; 2) земельної ділянки; 3) права на земельну ділянку (ч. 3 ст. 2 Земельного кодексу України) [5]; 4) адміністративного акту.

Адміністративні земельні правовідносини є тим системоутворювальним чинником, із сукупності яких і формується певна процедура. Через обопільні правовідносини між фізичними (юридичними) особами публічного і приватного права й суб'єктами публічної

¹ У розумінні Закону ФРН «Про адміністративну процедуру» такою є саме виражена назовні діяльність органів влади, спрямована на перевірку передумов, підготовку і прийняття адміністративного акта або укладення публічноправового договору; процедура містить видання адміністративного акта чи укладення публічноправового договору [1, с. 40]. Адміністративна процедура – діяльність адміністративних органів, зокрема і щодо прийняття адміністративних актів [2, с. 58; 3; 4].

адміністрації (суб'єктами владних повноважень) здійснюються їх повноваження. Певна сталість і формалізованість таких правовідносин, їх кількісне та якісне збільшення зумовлюють утворення процедури між фізичними (юридичними) особами публічного і приватного права й суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень).

Адміністративно-правові відносини, як модель систематизації, насамперед можуть слугувати здійсненню аналізу типових процесів комунікації між публічною адміністрацією і громадянином або між адміністративними одиницями – для того, щоб визначити їхню своєрідність і потреби врегулювання та з наявного нормативного матеріалу виробити повторювані конструкції [6, с. 346, 347].

Кожна з численних процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин має свої закономірності й особливості – підставу, мету, учасників, зміст, правове регулювання, адміністративно-правовий режим тощо. Для учасників таких процедур передбачаються різні спеціальні способи захисту суб'єктивних публічних прав, свобод, інтересів.

Наприклад, органи місцевого самоврядування вирішують земельні конфлікти в межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності і користуванні громадян, та додержання громадянами правил добросусідства, а також конфлікти щодо розмежування меж районів у містах (ч. 3 ст. 158 Земельний кодекс України) [5].

У разі незгоди власників землі або землекористувачів із рішенням органів місцевого самоврядування конфлікт вирішується судом (ч. 5 ст. 158 Земельного кодексу України) [5].

Натомість орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, що прийняв рішення про відчуження земельної ділянки, у разі недосагнення згоди з власником земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, щодо їх викупу для суспільних потреб звертається до адміністративного суду з позовом про примусове відчуження зазначених об'єктів (ч. 1 ст. 16 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності», ст. 147 Земельного кодексу України, ст. 183¹ Кодексу адміністративного судочинства України) [7; 5; 8].

Судом апеляційної інстанції у справах про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності є Вищий адміністративний суд України, рішення якого остаточне і не оскаржується (ч. 6 ст. 183¹ Кодексу адміністративного судочинства України) [8].

Отже, здійснення суб'єктивних повноважень щодо землі, земельної ділянки, права на земельну ділянку, адміністративного акту наочно можна продемонструвати такою **закономірною послідовністю**:

1) суб'єктивне право, свобода, інтерес (передбачені, наприклад, ст. 14, 41 Конституції України, ст. 116-119 Земельного кодексу); 2) публічні

(адміністративні) земельні правовідносини; 3) процедура реалізації повноважень учасників публічних (адміністративних) земельних правовідносин; 4) адміністративний акт суб'єкта публічної адміністрації (суб'єкта владних повноважень), який ухвалюється в результаті вирішення індивідуальної адміністративної справи, ініційованої суб'єктом.

Розуміння такої закономірності дозволяє сформулювати змістовну уяву про сукупність процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин, правове регулювання таких процедур, їх зміст, закономірності та особливості.

Знання про закономірності й особливості процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин дає відповіді на такі запитання:

1) який спосіб захисту прав, свобод, інтересів учасників адміністративних земельних правовідносин слід обрати;

2) який вид судової юрисдикції слід обрати для захисту прав, свобод, інтересів учасників адміністративних земельних правовідносин;

3) норми якого законодавства – приватного чи публічного, загального чи спеціального – мають бути застосовані для належної оцінки спірних адміністративних земельних правовідносин;

4) яких правил поведінки, установлених чинним законодавством, мають дотримуватися учасники адміністративних земельних правовідносин щодо об'єкту цих правовідносин;

5) наскільки обґрунтовані й законні вимоги фізичної (юридичної)

особи, яка є учасником адміністративних земельних правовідносин;

6) що саме має бути предметом оскарження в адміністративному суді;

7) чи діяв суб'єкт публічної адміністрації (суб'єкт владних повноважень) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією й законами України, чи діяв він відповідно до інших критеріїв (ч. 2 ст. 19 Конституції України, ч. 3 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України).

Натомість недостатність науково обґрунтованої сутності процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин ускладнює правозастосовну практику. Так, у адміністративній справі за позовом Сімферопольського міжрайонного природоохоронного прокурора до Фороської селищної ради Автономної Республіки Крим адміністративні суди, Верховний Суд України неоднозначно визначили правові підстави й наслідки публічного правонаступництва у спірних адміністративних земельних правовідносинах. Адміністративні суди, Верховний Суд України не дійшли згоди щодо обґрунтованості застосування Земельного чи Цивільного кодексу України в адміністративних земельних правовідносинах за участю правонаступників [9, с. 194–200; 10].

Загальна класифікація адміністративних процедур

Тож важливо не просто знати про процедури реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин, але й класифікувати їх за певними закономірностями та особливостями. Разом із тим ані

наука адміністративного права, ані національне адміністративне законодавство не описують єдину класифікацію адміністративних процедур, і нині відповідно спостерігаються різноманітні критерії їх класифікації та видів.

Так, в адміністративному законодавстві й праві Німеччини зокрема розрізняють [1, с. 5, 7, 40, 67, 73; 6, с. 350, 351]:

- процедуру за заявою та процедуру втручального управління;
- формальну та неформальну (довільну) процедуру;
- процедуру затвердження плану;
- процедуру за скаргою.

Подібним чином види адміністративних процедур представлено і в національній науці адміністративного права й законодавстві [2, с. 77–82; 3; 4; 11].

Як бачимо, класифікація адміністративних процедур залишається переважно справою зручності й уміння запропонувати найбільш досконалий поділ таких процедур на види. Утім, що не менш важливо і очевидно, – це те, що кожен вид адміністративної процедури об'єктивно має місце в практичній діяльності суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень) і дозволяє зробити висновки про особливості цього виду адміністративної процедури.

Вид адміністративної процедури своєю назвою «передає» її сутність і зміст. Класифікуючи процедури реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин, ми таким чином систематизуємо сутнісні ознаки цих процедур. Наприклад, передбачене другим речен-

ням абзацу 2 § 17 Закону ФРН «Про адміністративну процедуру» повідомлення та передбачена другим реченням абзацу 4 § 17 вимога формальної адміністративної процедури мають бути оголошені публічно. Публічне оголошення здійснюється в той спосіб, що орган влади друкує повідомлення або вимогу у своєму офіційному віснику й, окрім цього, – у місцевих щоденних газетах, які розповсюджуються в місцевості, де передбачається дія такого рішення (абзац 3 § 3 Закону ФРН «Про адміністративну процедуру») [1, с. 67].

Класифікація процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин

Утім виразно всі чинні процедури реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин можуть бути продемонстровані щодо видів адміністративних земельних правовідносин. Саме такі відносини, уже описані нами раніше [12], пропонується використати як критерій класифікації процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин. Кожному виду таких правовідносин відповідає певний вид процедури.

Раніше нами було з'ясовано, що існують такі земельні правовідносини, які належать до предмета адміністративного права (адміністративні земельні правовідносини) [12]:

1) відносини між фізичними, юридичними особами приватного і публічного права та суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень)¹;

¹ Варто зауважити, що для адміністративних земельних правовідносин притаманні дві принципові обставини.

2) «внутрішні» та «зовнішні» формалізовані й неформалізовані відно-

По-перше, у таких правовідносинах не завжди обов'язково присутній суб'єкт публічної адміністрації (суб'єкт владних повноважень). Наприклад, адміністративні правовідносини щодо доступу до публічної інформації (Закон України «Про доступ до публічної інформації»), обробки персональних даних (Закон України «Про захист персональних даних»), установлення твердих меж, відновлення межових знаків на земельних ділянках (ст.ст. 103-109 Земельного кодексу України) можуть формуватися винятково між приватними фізичними, юридичними особами. Попри відсутність у таких правовідносинах суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень) вони не перестають бути адміністративними. Вищий адміністративний суд України роз'яснив, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на будь-які спори про оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників публічної інформації, які виникають у правовідносинах, урегульованих Законом України «Про доступ до публічної інформації», навіть якщо відповідачем у такому спорі є не суб'єкт владних повноважень, оскільки частиною третьою статті 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» встановлено, що оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України [13].

По-друге, суб'єкт публічної адміністрації (суб'єкт владних повноважень) може бути носієм або публічних, або приватних повноважень. Відповідно суб'єкт публічної адміністрації (суб'єкт владних повноважень) може бути суб'єктом або публічного, або приватного права. Тобто не обов'язково орган державної влади, державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування буде суб'єктом публічної адміністрації (суб'єктом владних повноважень) у буквальному розумінні, якщо він здійснює повноваження, передбачені Цивільним кодексом України (ст.ст. 167, 168, 170-173 Цивільного кодексу України). Оцінюючи правовідносини та намагаючись їх ідентифікувати, слід брати до уваги, які саме повноваження здійснюються суб'єктом публічної адміністрації (суб'єктом владних повноважень) у відносинах. Від цих повноважень зрештою залежить вид правовідносин, які виникають, – публічні чи приватні. Так, не можна визнати публічними (адміністративними) правовідносини між обласною радою і обласною державною адміністрацією щодо укладення й виконання договору оренди нерухомого майна. У таких правовідносинах рада й адміністрація здійснюють цивільні права та обов'язки, і такі правовідносини є цивільними.

сини (відносини взаємодії, взаємовідносини) між суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень);

3) відносини між приватними особами – фізичними, юридичними – без участі суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень).

Принципово, що лише правовідносини одного виду – **1) адміністративні земельні правовідносини між фізичними, юридичними особами приватного і публічного права та суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень)** – зумовлюють виникнення так званої «зовнішньої» процедури, урегульованої адміністративним процедурним законодавством (зокрема Земельним кодексом України, Законом України «Про землеустрій» тощо).

Саме на зовнішні процедури має звертатися особлива увага, адже в них приватна особа перебуває у правовідносинах із суб'єктом публічної адміністрації (суб'єктом владних повноважень); злагоджена та ефективна робота такого суб'єкта щодо реалізації прав приватної особи є показником і гарантом захищеності прав і свобод громадян [11].

Адміністративні земельні правовідносини за участю фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права зумовлюють виникнення «зовнішньої» адміністративної процедури, оскільки ці правовідносини єдині між наявними іншими двома видами адміністративних земельних правовідносин («внутрішні» та «зовнішні» формалізовані й неформалізовані відносини, відносини між

приватними особами), яким притаманна **сукупність таких ознак:**

- для фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права – учасників таких правовідносин – виникають «зовнішні» юридичні наслідки – виникають права й покладаються обов'язки;

- у межах правовідносин, в інтересах фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) розв'язуються індивідуальні адміністративні справи;

- результатом адміністративних земельних правовідносин за участю фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права, як правило, є адміністративний акт, спрямований на виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків конкретних фізичних або юридичних осіб. Такий акт характеризується індивідуальністю (персоніфікованістю, конкретністю) та зовнішньою дією (тобто впливає на конкретну особу) [2, с. 33];

Решта ж публічних (адміністративних) земельних правовідносин –

2) «внутрішні» та «зовнішні» формалізовані й неформалізовані відносини взаємодії (взаємовідносини) між суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень);

3) відносини між фізичними і юридичними особами приватного і публічного права – хоча й обумовлюють процедури, однак відбуваються без одночасної участі і суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень), і фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права.

Ці правовідносини та зумовлені ними процедури назовні не створюють жодних юридичних наслідків для фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права, у їх межах суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) не розв'язуються жодні індивідуальні адміністративні справи щодо цих осіб, у підсумку не ухвалюються жодні «зовнішні» адміністративні акти. Такі процедури не мають зовнішнього впливу й відповідно є так званими «внутрішніми» адміністративними процедурами.

Тому відносини цих двох видів (**формалізовані та неформалізовані, відносини між приватними особами**) та «внутрішні» процедури, утворені внаслідок існування цих правовідносин – за винятком компетенційних й адміністративно-договірних спорів (п.п. 3, 4 ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України), формально не належать до сфери правового захисту, передбаченого Кодексом адміністративного судочинства України (ч. 1 ст. 2, ч. 2 ст. 4, ч. 2 ст. 17).

Прикладом таких «внутрішніх» відносин і процедур зокрема є визначення п. 10 ч. 4, ч. 8 Положення про Державне агентство земельних ресурсів України, згідно з яким це агентство [14]:

- готує в межах своїх повноважень і подає Міністрові пропозиції щодо формування інвестиційної політики у сфері використання та охорони земель, виходячи з пріоритетів структурного реформування економіки, а також пропозиції до проектів загальнодержавної програми

економічного та соціального розвитку України і Державного бюджету України, Національної програми інформатизації та інших програм;

– взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, а також з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, підприємствами, установами, організаціями.

Цілком обгрунтовано, що адміністративні суди відмовляють у задоволенні адміністративних позовів, предметом оскарження яких є рішення, дії, бездіяльність, учинені в межах «внутрішніх» процедур.

Так, Київський апеляційний адміністративний суд погодився з висновками Окружного адміністративного суду міста Києва щодо відсутності в діях відповідачів порушення чинного законодавства та протиправної бездіяльності, визнавши позовні вимоги необгрунтованими [15; 16]. Фізична особа звернулася до Окружного адміністративного суду міста Києва з позовом до Головного управління Державного агентства земельних ресурсів у місті Києві, Департаменту земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) про [16]:

– визнання протиправними дій (бездіяльності) Департаменту земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) при

виключенні (вилученні) з Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку;

– визнання протиправними дій (бездіяльності) Департаменту земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) щодо непередання інформації (відомостей) Державному агентству земельних ресурсів України про земельну ділянку для внесення її до Державного земельного кадастру;

– визнання протиправною бездіяльності (дії) Головного управління Державного агентства земельних ресурсів у місті Києві щодо невнесення відомостей про земельну ділянку до Державного земельного кадастру;

– зобов'язання Департамент земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) передати інформацію (відомості) про земельну ділянку до Головного управління Державного агентства земельних ресурсів у місті Києві для внесення таких відомостей про неї до Державного земельного кадастру;

– зобов'язання Головного управління Державного агентства земельних ресурсів у місті Києві внести відомості про земельну ділянку до Державного земельного кадастру.

Постановою Окружного адміністративного суду міста Києва від 19 серпня 2013 року в задоволенні позову відмовлено [16].

Дослідивши матеріали справи, колегія суддів Київського апеляційного адміністративного суду дійшла висновку, що апеляційна скарга не може бути задоволена. Зокрема

судом роз'яснено, що лише після скасування заборони на відчуження земельної ділянки та затвердження технічної документації рішенням органу державної влади або органу місцевого самоврядування відповідачами може бути проведено процедуру реєстрації земельної ділянки [15].

Як наслідок, апеляційну скаргу фізичної особи залишено без задоволення, а постанову Окружного адміністративного суду міста Києва від 19 серпня 2013 р. – без змін.

Отже, звернімо увагу, що процедури реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин характеризуються такими особливостями:

– двом видам адміністративних земельних правовідносин – 1) адміністративним земельним правовідносинам між фізичними, юридичними особами приватного і публічного права та суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) і 2) «внутрішнім» та «зовнішнім» формалізованим і неформалізованим відносинам взаємодії (взаємовідносинам) – відповідають свої особливі види процедур. Так, щодо першого виду правовідносин виникають заявні, втручальні й заявно-втручальні процедури, щодо другого виду земельних правовідносин формуються процедури взаємодії, компетенційного й адміністративно-договірного характеру;

– для кожного з цих видів процедур (заявних, втручальних, заявно-втручальних процедур, процедур взаємодії, компетенційного й адміністративно-договірного характеру) притаманні власні підвиди, особли-

вий склад їх учасників, спеціальне адміністративне законодавство, спеціальні процедурні дії, строки, оплатність чи безоплатність надання адміністративних послуг, інші умови цих процедур, особливі адміністративні акти, адміністративні договори, інші інструменти реалізації адміністративних повноважень суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень).

Отже, процедури реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин, які можуть бути предметом перевірки в адміністративних судах, зумовлені:

1) правовідносинами між фізичними, юридичними особами приватного і публічного права та суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень), а саме:

1.1) правовідносинами, що виникли з ініціативи фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права внаслідок здійснення їх адміністративних повноважень. Наприклад, адміністративне провадження відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 3 проекту Адміністративно-процедурного кодексу України відкривається за заявою особи щодо забезпечення реалізації та захисту своїх прав і законних інтересів, а також виконання визначених законом обов'язків [4];

1.2) правовідносинами, що виникли з ініціативи суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень) унаслідок виконання ними обов'язків, покладених на цих суб'єктів законодавством. Наприклад, адміністративне провадження відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 3 проекту Адміністративно-процедурного ко-

дексу України відкривається за ініціативою адміністративного органу, зокрема в порядку здійснення ним контрольних повноважень [4];

1.3) правовідносинами з ініціативи фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права та подальшим виконанням суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) обов'язку, покладеного на цих суб'єктів законодавством. Наприклад, адміністративне провадження відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 3 проекту Адміністративно-процедурного кодексу України відкривається за скаргою особи щодо прийнятого адміністративного акта, процедурних рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу [4];

2) правовідносинами між суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень), а саме:

- 2.1. правовідносинами взаємодії;
- 2.2. правовідносинами компетенційного характеру;
- 2.3. правовідносинами адміністративно-договірного характеру.

Отже, виходячи із зазначених адміністративних земельних правовідносин, розглянемо предметно відповідні види процедур та їх зміст.

1. Правовідносини між фізичними, юридичними особами приватного і публічного права та суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) зумовлюють:

- заявні процедури (за заявами осіб);
- втручальні процедури (за ініціативою суб'єкта публічної адміністрації (суб'єкта владних повноважень);

– процедури заявно-втручального характеру (процедури, розпочаті за заявами осіб, внаслідок яких суб'єкт публічної адміністрації – суб'єкт владних повноважень – здійснює свої адміністративні повноваження).

2. Правовідносини між суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) зумовлюють:

- процедури взаємодії;
- процедури компетенційного характеру;
- процедури адміністративно-договірного характеру.

Заявні процедури зумовлені лише відносинами, що виникли з ініціативи фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права внаслідок здійснення ними адміністративних повноважень.

Класифікація заявних процедур на підвиди та їх особливості залежить від виду суб'єкта права (фізична особа, юридична особа приватного і публічного права), самого права, яке намагається здійснити цей суб'єкт (право власності, право користування земельною ділянкою), об'єкта адміністративних земельних правовідносин (земля, земельна ділянка, право на земельну ділянку, адміністративний акт).

Так, у вересні 2012 року фізична особа звернулася з адміністративним позовом до Гатищенської сільської ради Вовчанського району Харківської області про визнання протиправним і скасувати рішення Гатищенської сільської ради Вовчанського району Харківської області від 26 червня 2012 року щодо надання йому дозволу на розробку технічної

документації із землеустрою щодо встановлення зовнішніх меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) для складання державного акта на право власності на земельну ділянку площею близько 0,0871 га для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд та про зобов'язання Гатищенської сільської ради Вовчанського району Харківської області надати йому дозвіл на розробку технічної документації із землеустрою щодо встановлення зовнішніх меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) для складання державного акта на право власності на земельну ділянку площею близько 0,25 га для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд [17].

Виходячи з існування **1.1) відносин, що виникли з ініціативи фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права**, можна назвати такі заявні процедури:

1.1.1) процедури набуття прав на землю (ст.ст. 14, 41 Конституції України, ст.ст. 116-124 Земельного кодексу України):

– *процедури набуття права власності на земельну ділянку фізичними особами*:

– процедура приватизації земельних ділянок, які перебувають у користуванні громадян (ч.ч. 1, 2, п. а ч. 3 ст. 116, ч. 1 ст. 118 Земельного кодексу України);

– процедура одержання земельних ділянок унаслідок приватизації державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій (ч.ч. 1, 2, п. б ч. 3 ст. 116, ч. 3 ст. 118 Земельного кодексу України);

– процедура одержання земельних ділянок із земель державної та комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації, визначених Земельних кодексом України (ч.ч. 1, 2, п. в ч. 3 ст. 116, ч. 6 ст. 118 Земельного кодексу України);

– процедура набуття права власності на земельну ділянку юридичними особами (ч.ч. 1, 2, ст. 116 Земельного кодексу України);

– *процедури набуття права користування земельною ділянкою*:

– процедура набуття права постійного користування земельною ділянкою (ст. 92 Земельного кодексу України);

– процедура надання земельної ділянки державної або комунальної власності у користування (ст. 92, 123 Земельного кодексу України);

– процедура передачі земельної ділянки в оренду (ст. 124 Земельного кодексу України);

1.1.2) процедури державної реєстрації речових та інших прав (Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і Порядку надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно»):

– процедура реєстрації права власності на земельну ділянку;

– процедура реєстрації права користування земельною ділянкою;

1.1.3) процедури добровільного припинення прав на земельну ділянку (ст. 140-142 Земельного кодексу України):

– процедура припинення права власності на земельну ділянку (ст. 140, 142 Земельного кодексу України);

– процедура припинення права користування земельною ділянкою (ст. 141, 142 Земельного кодексу України);

1.1.4) процедури надання адміністративних послуг (Земельний кодекс України, Закон України «Про адміністративні послуги», Закон України «Про Державний земельний кадастр», Закон України «Про землеустрій», Закон України «Про оцінку земель», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг»).

Заявні процедури можна продемонструвати на таких трьох прикладах:

1. Фізична особа звернулася із заявою до Щасливської сільської ради про виділення їй земельної ділянки для ведення особистого господарства, і виконавчий комітет Щасливської сільської ради прийняв рішення про виділення позивачу із земель резервного фонду сільської ради земельної ділянки в розмірі 0,15 гектара. У порядку, передбаченому ст. 118 Земельного кодексу України, особа отримала дозвіл Бориспільської районної державної адміністрації Київської області на розробку проекту відведення земельної ділянки для особистого селянського господарства.

Товариством з обмеженою відповідальністю «Оберіг» на замовлення фізичної особи-заявника було розроблено проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок, який в установленому порядку погоджений Бориспільським районним відділом земельних ресурсів, Бориспільською районною санітарно-епідеміологічною станцією, Бориспільсько-Баришівською екологічною регіональною інспекцією та відділом містобудування та архітектури Бориспільської районної державної адміністрації. Київським обласним головним управлінням земельних ресурсів проведено державну землепорядну експертизу проекту, який визнаний таким, що відповідає вимогам чинного законодавства, чинним нормативно-правовим актам і є достатнім для виготовлення державних актів [18].

2. У господарському віданні державного підприємства перебував державний дошкільний навчальний заклад № 383 міста Києва. Для експлуатації та обслуговування зазначеного дошкільного закладу рішенням Київської міської ради підприємству в постійне користування надано земельну ділянку площею 0,4948 га [19]. Виконавчий орган Київської міської ради виніс розпорядження від 31 серпня 2012 р. «Про затвердження акта приймання-передачі дошкільного навчального закладу ... з державної до комунальної власності територіальної громади міста Києва». Об'єкт, зазначений в акті приймання-передачі, передано до сфери управління Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації [19]. Водночас право користування

земельною ділянкою площею 0,4948 га, на якій розташовано дошкільний навчальний заклад, не припинено [19]. Враховуючи зазначене, державне підприємство звернулося до Київської міської ради з листом, в якому просило надати відповідні доручення для внесення відомостей до Державного земельного кадастру про припинення права постійного користування земельною ділянкою площею 0,4948 га. У подальшому підприємство повторно звернулося до відповідача з листом про припинення користування земельною ділянкою та надання відповідних доручень для внесення відомостей до Державного земельного кадастру [19].

Показово, що вкотре заявна процедура щодо припинення прав на земельну ділянку виникає з підстави публічного правонаступництва.

3. У жовтні 2008 р. прокурор звернувся до суду з позовом, в якому просив скасувати: пункти 2,3 рішення ради від 2 листопада 2007 р. № 15, якими відмовлено Національному аграрному університету у видачі дозволу на переоформлення земельної ділянки площею 14,18 га та затверджено акти комісії виконавчого комітету ради від 6 липня 2007 р. № 1 і від 1 листопада 2007 р. № 2; рішення ради від 21 березня 2008 р. № 6, яким припинено Кримському сільськогосподарському інституту ім. Калініна право постійного користування зазначеною земельною ділянкою [20; 21, с. 194–200].

І у другому, і у третьому прикладах виникли конфлікти щодо оформлення права користування земельною ділянкою, яке набувалося однією

юридичною особою публічного права після іншої. Бачимо, що обґрунтованість і законність набуття права користування земельними ділянками, обтяжене публічним правонаступництвом, уже певний час є предметом дискусій і оцінювання в адміністративних судах, Верховному Суді України.

Відповідаючи на запитання про можливість публічного правонаступництва в земельних правовідносинах і належну процедуру набуття права користування земельною ділянкою, насамперед доцільно вказати на дві об'єктивні обставини.

По-перше, щодо публічного правонаступництва в земельних правовідносинах можуть бути застосовані як норми приватного, так і норми публічного права. Так, у разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників. Об'єкти цивільних прав можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином, якщо вони не вилучені з цивільного обігу або не обмежені в ньому, або не є невід'ємними від фізичної чи юридичної особи (ч. 1 ст. 104, ч. 1 ст. 178 Цивільного кодексу України) [22].

Засади захисту права власності, які поширюються і на правовідносини щодо права користування, регулюються ст. 386 Цивільного кодексу України; право власника на витребування майна з чужого незаконного володіння та захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння, – статтями 387, 391 цього Кодексу [20; 21, с. 194–200; 22].

Земельним кодексом України також передбачено підстави і способи набуття та припинення прав щодо земельної ділянки – зокрема ст.ст. 116-121, 140-151. Утім цими нормами, зокрема ст. 141 Земельного кодексу України, на противагу ч. 1 ст. 104, ч. 1 ст. 178 Цивільного кодексу України, правонаступництво щодо земельної ділянки не передбачено. Більше того, у п. в ч. 1 ст. 141 Земельного кодексу України передбачено, що право користування земельною ділянкою припиняється на підставі припинення діяльності юридичних осіб – релігійних організацій, державних чи комунальних підприємств, установ, організацій.

Як бачимо, згідно з національним земельним законодавством серед підстав виникнення права користування земельною ділянкою публічне правонаступництво, яке відбувається на підставі реорганізації чи ліквідації юридичних осіб, не передбачено.

Очевидно, що має місце конкуренція приписів Цивільного кодексу України та Земельного кодексу України щодо публічного правонаступництва в земельних правовідносинах, що негативно позначається на здійсненні і захисті суб'єктивних публічних прав, свобод, інтересів, способах захисту прав на земельні ділянки, послідовності застосування національного законодавства, формуванні однакової судової практики, визначенні судової юрисдикції, послідовному функціонуванні суб'єktiv публічної адміністрації (суб'єktiv владних повноважень), уповноважених на розпорядження земельними ділянками.

По-друге, щодо земельних ділянок як об'єкта правовідносин установлено особливий адміністративно-правовий режим, дотримання якого має важливе суспільно-державне значення. Так, ст. 14 Конституції України передбачено, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [23].

Тож чинним законодавством і передбачено численні процедури перевірки дотримання встановленого адміністративно-правового режиму – ухвалення рішення про надання земельних ділянок у користування, надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, державна реєстрація права власності (користування) земельною ділянкою.

Ми певні, що особливе призначення землі, земельних ділянок, нагальна потреба їх охорони й відновлення повністю унеможливають здійснення публічного правонаступництва щодо земельних ділянок і саме через заявні та втручальні адміністративні процедури об'єktivно потребують здійснення постійного державного контролю за дотриманням приписів земельного законодавства.

Отже, публічне правонаступництво в земельних правовідносинах щодо земельних ділянок неможливе, а правонаступник зобов'язаний наново оформити право користування земельною ділянкою. Відповідно свідоцтво про право власності на нерухоме майно, витяг із Державного земельного кадастру про земельні ділянки, інший правостановлювальний документ на земельну ділянку

(державні акти на право власності на землю, на право власності на земельну ділянку, на право постійного користування землею, на право постійного користування земельною ділянкою), яка передається, після процедури публічного правонаступництва просто втрачає свою юридичну силу, а потреби в його скасуванні немає.

Втручальні процедури

1.2. Відносини, які виникли з ініціативи суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноваження) внаслідок виконання ними обов'язку, покладеного на них законодавством, зумовлюють виникнення **втручальних процедур**. Такими втручальними процедурами є:

– інспекційні процедури:

а) провадження у справах про адміністративні правопорушення – розгляд справ про адміністративні правопорушення і накладення адміністративних стягнень) (ст. 244 Кодексу України про адміністративні правопорушення);

б) процедура контролю – Державна інспекція сільського господарства України відповідно до покладених на неї завдань організовує та здійснює державний нагляд (контроль) щодо дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності [24];

– процедури примусового припинення прав на земельну ділянку (ст.ст. 140, 141, 143-151 Земельного кодексу України):

а) процедура припинення права власності на земельну ділянку (ст. ст. 140, 142, 143, 145-148-1, 150, 151 Земельного кодексу України);

б) процедура припинення права користування земельною ділянкою (ст.ст. 141-144 Земельного кодексу України).

Втручальні процедури можна продемонструвати на відповідному прикладі.

2012 року Чаплинська районна державна адміністрація Херсонської області звернулася до суду з адміністративним позовом до фізичної особи за участю третьої особи – товариства з обмеженою відповідальністю «Сивашенергопром» – про примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності частини земельної ділянки площею 3,00 гектара із земель приватної власності, яка міститься на території Григорівської сільської ради Чаплинського району біля Сиваської вітрової електростанції та належить фізичній особі на праві приватної власності згідно з державним актом на право власності на земельну ділянку [25].

В обґрунтування позовних вимог Чаплинська районна державна адміністрація Херсонської області посилялася на те, що відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» до Чаплинської районної державної адміністрації листом звернулось ТОВ «Сивашенергопром» з пропозицією викупу земельної ділянки, що перебуває у приватній власності громадянки для суспільних потреб, а саме для вітрової електростанції, майданчика для крану, опори, дороги.

За результатами розгляду вказаної пропозиції Чаплинською районною державною адміністрацією було прийнято розпорядження № 100 про викуп для суспільних потреб земельної ділянки орієнтовною площею 3,00 га пасовищ, що належить на праві приватної власності громадянці, на якій збудовано деякі об'єкти Сиваської вітрової електростанції, що належать до державної власності. Однак особа всупереч вимогам ч. 1 ст. 11 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» не надала районній державній адміністрації письмового повідомлення про згоду на проведення переговорів щодо умов викупу або відмови від такого. У зв'язку з цим Чаплинська районна державна адміністрація Херсонської області звернулася до суду з позовом про примусове відчуження вказаної земельної ділянки [25].

Процедури заявно-втручального характеру (заявно-втручальні процедури)

1.3. Процедури заявно-втручального характеру зумовлені відносинами, що утворюються з ініціативи фізичних, юридичних осіб приватного і публічного права та наступним виконанням суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень) обов'язків, покладених на цих суб'єктів адміністративним законодавством.

Такими процедурами є, наприклад, процедура оскарження адміністративного акта суб'єкта публічної

адміністрації (суб'єкта владних повноважень) (ст.ст. 158-161 Земельного кодексу України).

Наприклад, 27 березня 2009 р. працівником Державної податкової інспекції в Балаклавському районі міста Севастополя проведено невідзну документальну перевірку приватного підприємства «Віата» щодо повноти нарахування і сплати до бюджету орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності за період з листопада по грудень 2008 року. Під час перевірки встановлено порушення ст. 7 Закону України «Про плату за землю», що полягає в заниженні орендної плати за земельну ділянку в сумі 9381,58 гривень [26].

За результатами розгляду матеріалів перевірки відповідно до п.п. 4.2.2 п. 4.2 ст. 4 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» прийнято податкове повідомлення-рішення про донарахування податкового зобов'язання з орендної плати за землю в розмірі 9381,58 гривень і застосування штрафних (фінансових) санкцій у розмірі 4690,79 гривень [26].

Не погодившись з таким податковим повідомленням-рішенням, позивач почав процедуру адміністративного оскарження. За результатами розгляду первинної скарги Державною податковою інспекцією в Балаклавському районі міста Севастополя було прийнято податкове повідомлення-рішення [26].

«Внутрішні» процедури (процедури взаємодії, процедури компетенційного, адміністративно-

договірному характеру) зумовлені 2) правовідносинами між суб'єктами публічної адміністрації (суб'єктами владних повноважень). Цими процедурами є:

- процедури взаємодії;
- процедури компетенційного характеру (компетенційні процедури);
- процедури адміністративно-договірного характеру (адміністративно-договірні процедури).

Такі процедури відбуваються без участі приватних осіб – фізичних осіб, юридичних осіб приватного права.

Зокрема відносини, які зумовлюють утворення процедур взаємодії, компетенційного й адміністративно-договірного характеру, урегульовані відповідно нормами Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами [27] й Закону України «Про землеустрій» [28].

Так, нормами Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами визначено механізм обміну інформацією між кадастрами та інформаційними системами і перелік відомостей, обмін якими може здійснюватися у процесі такої взаємодії [27].

Нормами Закону України «Про землеустрій» (ст.ст. 11, 27, 28, 30, 42), зокрема ст. 30, закріплено, що погодження і затвердження документації із землеустрою здійснюються в порядку, установленому Земельним кодексом України, зазначеним Законом та іншими законами України [28].

Висновки

1. Сукупність адміністративних земельних правовідносин, урегульованих нормами адміністративного

права, проявляється в різних адміністративних процедурах. Для таких процедур системоутворювальним чинником є адміністративні земельні правовідносини.

2. Класифікація процедур реалізації повноважень учасників адміністративних земельних правовідносин на а) заявні, б) втручальні, в) процедури заявно-втручального характеру та г) «внутрішні» процедури (процедури взаємодії, процедури компетенційного характеру, процедури адміністративно-договірного характеру) дозволяє:

- систематизувати всі можливі процедури реалізації повноважень учасників публічних (адміністративних) земельних правовідносин в єдиний перелік;

- вичерпно описати передбачені чинним законодавством підстави й умови реалізації учасниками адміністративних земельних правовідносин наданих їм повноважень;

- виявити узагальнювальні закономірності (правила) й особливості цих процедур;

- визначити вид законодавства (публічне, приватне), яке слід застосовувати в конкретних земельних правовідносинах;

- систематизувати способи захисту прав, свобод, інтересів учасників адміністративних земельних правовідносин;

- перевірити, наскільки рішення, дії, бездіяльність суб'єкта публічної адміністрації (суб'єкта владних повноважень) є законними, обґрунтованими, вчиненими в межах адміністративного розсуду.

3. До адміністративних судів можуть оскаржуватися рішення, дії,

бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації (суб'єктів владних повноважень), вчинені (допущені) у межах заявних, втручальних процедур і процедур заявно-втручального характеру. Решта ж адміністративних, так званих «внутрішніх процедур» – процедури взаємодії, процедури компетенційного характеру, адміністративно-договірного характеру – через їхню «внутрішню» природу не можуть оцінюватися адміністративним судом за позовом сторонньої приватної фізичної (юридичної) особи, яка безпосередньо не була учасником таких процедур. Ці процедури можуть оцінюватися адміністративним судом лише за позовом безпосереднього учасника такої процедури – суб'єкта публічної адміністрації (суб'єкта владних повноважень).

4. Процедури реалізації повноважень учасників публічних (адміністративних) земельних правовідносин – заявні та втручальні процедури – охоплюють інші підвиди процедур.

До заявних процедур належать такі підвиди:

- процедури набуття прав на землю;
- процедури державної реєстрації речових та інших прав;
- процедури добровільного припинення прав на земельну ділянку;
- процедури надання адміністративних послуг;

До втручальних процедур належать такі підвиди процедур:

- інспекційні процедури:
- а) провадження у справах про адміністративні правопорушення – розгляд справ про адміністративні

правопорушення і накладення адміністративних стягнень);

- б) процедура контролю;
- процедури примусового припинення прав на земельну ділянку.

Також процедури можна класифікувати на такі види:

1) позитивні процедури, які виникають у зв'язку з реалізацією приватною фізичною (юридичною) особою її прав, інтересів, – заявна процедура набуття прав на землю, заявна процедура державної реєстрації речових та інших прав, заявна процедура надання адміністративних послуг;

2) негативні процедури, які виникають у зв'язку з припиненням приватною фізичною (юридичною) особою її прав або перешкоджанням здійсненню таких прав, інтересів, – заявна процедура добровільного припинення прав на земельну ділянку, втручальні процедури (інспекційні процедури, процедури примусового припинення прав на земельну ділянку).

Список використаних джерел:

1. Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині : зб. матеріалів. – № 2. – К., 2009. – 180 с.
2. Тимошук В. П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії : монографія / В. П. Тимошук. – К.: «Конус-Ю», 2010. – 296 с.
3. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України № 2789 від 18 липня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=33073.
4. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України № 11472 від 3 грудня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44893.

5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27.

6. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Е. Шмідт-Ассманн; [пер. з нім. Г. Рижков, І. Сойко, А. Баканов]; відп. ред. О. Сироїд. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: «К.І.С.», 2009. – 552 с.

7. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 р. № 1559-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 1. – Ст. 2.

8. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.

9. Судова практика Верховного Суду України: офіц. вид. / Верхов. Суд України. – К.: Ін Юре, 2012. – Кн. 3: Адміністративні справи / упоряд. О. А. Шаповалова; за заг. ред. Я. М. Романюка. – 2013. – 736 с.

10. Постанова Верховного Суду України від 21 лютого 2011 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/14405500>.

11. Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. С. Лагода. – Ірпінь, 2007. – 21 с.

12. Бевзенко В. М. Земельні право-відносини як предмет юрисдикції адміністративних судів / В. М. Бевзенко // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 2(8). – С. 198–218.

13. Довідка про вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Закону України «Про доступ до публічної інформації»: Постанова Пленуму Вищого ад-

міністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами положень Закону України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» від 30 вересня 2013 року № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/plenum_vas.html?_m=publications&_t=rec&id=3066.

14. Положення про Державне агентство земельних ресурсів України: Затверджено Указом Президента України від 8 квітня 2011 р. № 445 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 225.

15. Ухвала Київського апеляційного адміністративного суду у справі № 826/8735/13-а від 13 березня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37871959>.

16. Постанова окружного адміністративного суду міста Києва від 19 серпня 2013 р. № 826/8735/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33327602>.

17. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 28 лютого 2013 р. № К/800/2546/13 // Адміністративне судочинство. Судова практика в адміністративних справах. – 2014. – № 2. – С. 14–18.

18. Постанова Бориспільського міськрайонного суду Київської обл. від 24 січня 2007 р. у справі № 2а-66/2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/456731>.

19. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 20 серпня 2013 р. у адміністративній справі № 826/9780/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33081790>.

20. Постанова Верховного Суду України від 21 лютого 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/14405500>.

21. Судова практика Верховного Суду України: офіц. вид. / Верхов. Суд України. – К.: Ін Юре, 2012. – Кн. 3: Адміністра-

тивні справи / упоряд. О. А. Шаповалова; за заг. ред. Я. М. Романюка. – 2013. – 736 с.

22. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

23. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

24. Положення про Державну інспекцію сільського господарства України: Затверджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 р. № 459/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 302.

25. Постанова Одеського апеляційного адміністративного суду від 12 грудня 2012 р. у адміністративній

справі № 9105/2/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28534873>.

26. Постанова Окружного адміністративного суду міста Севастополя від 24 листопада 2009 р. у справі № 2а-1849/09/2770 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/7110713>.

27. Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 2013 р. № 483 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 53. – Ст. 26.

28. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 282.

Бевзенко В. М. Процедуры реализации полномочий участников административных земельных правоотношений.

На основании анализа правоотношений, которые принадлежат к предмету административного права, сделан вывод о видах процедур реализации полномочий участников административных земельных правоотношений. Административные земельные правоотношения – тот системообразующий фактор, из совокупности которых и формируется определенная процедура.

Исходя из административных земельных правоотношений, сделаны выводы о соответствующих видах процедур и их содержании. Такие правоотношения обуславливают: заявительные процедуры, вмешательственные процедуры, заявительно-вмешательственные процедуры, процедуры взаимодействия, процедуры компетенционного, административно-договорного характера.

Ключевые слова: административные земельные правоотношения, административная процедура, административный акт, земельный участок, заявительная процедура, вмешательственная процедура, заявительно-вмешательственная процедура, процедура взаимодействия, компетенционная процедура, административно-договорная процедура.

Bevzenko V. M. Problems of realizations of the powers of the administrative land legal relations.

On the basis of the analysis of legal relations which belong to the subject of administrative law we have made a conclusion concerning the types of procedures of realization of the powers of the members of the administrative land relations. The administrative land legal relations form the system-forming factor, the aggregate of which create a certain procedure. Using mutual legal relations between physical (legal) persons and the subjects of public administration (subjects of power authorities) their power are realized. Certain stability and formalization of such legal relations, their quality and quantity

increase cause the formation of the procedure between physical (juridical) persons and the subjects of public administration (subjects of power authorities).

It is important not only to know about the procedure of realization of the powers of the members of administrative land legal relations but also classify them pursuant to certain peculiarities and regularities. At the same time neither the science of administrative law, nor national administrative legislations describe the unique classification of administrative procedures and at the moment the diverse criteria of classification and types of procedures can be observed.

Taking into account the administrative land legal relations we have done a conclusion on the following types of procedures and their content. The legal relations between physical, legal persons of public and private law and the subjects of public administration (subjects of power authorities) stipulate: claim procedures (pursuant to the claims); interfere procedures (on the initiative of the subject of public administration (subjects of power authorities)); procedures of claims and interfere character (initiated in accordance with the claims of the persons as a result of the subjects of public administration (subjects of power authorities) execute their administrative powers).

The legal relations between the subjects of public administration (subjects of power authorities) call forth the procedures of collaboration of competence, administration and contractual character.

The knowledge about the regularities and peculiarities of the procedures of realization of the powers of the members of administrative legal relations permit to define which mode of defense of the rights, liberties, interests of the members of administrative land legal relations shall be chosen, which type of court jurisdiction corresponds to the defense of the rights, liberties and interests of the members of administrative land legal relations, the norms of which legislations, private or public, general or special, shall be applied to the due evaluations of the disputable administrative land legal relations.

We have come to the conclusion that in the administrative courts one can appeal with the resolutions, actions, inactions of the subjects of public administration (subjects of power authorities) done (admitted) within the claim, interfere procedures and the procedures of claim-interfere character. The rest of the administrative, so called «internal procedures», the procedures of collaboration and procedures of competence, administrative and contractual character by means of the internal natures cannot be considered by an administrative court pursuant to the claim of the third private physical (legal) person which was not a member of such procedures.

In additions the procedures have been classified into the following types: 1) positive procedures which appear due to the realization by the private physical (juridical) person of his rights, interests – claim procedure of acquisition of the rights for land, claim procedure of state registration of the material and other rights, claim procedure of the administrative services rendering; 2) negative procedures which arise due to termination by the private physical (legal) persons of his rights or preventing from realization of such rights, interests – claim procedure of the voluntary suspension of rights for the land lot; interfere procedures (inspection procedures, procedures of forced terminations of the rights for land plot).

Key words: administrative land legal relations, administrative procedure, administrative act, land plot, claim procedure, interfere procedure, claim and interfere procedures, collaboration procedure, competence procedure, administrative and contractual procedure.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2014